

Boris GLAVAN,
dr., conf. univ.
PhD,
Associate Professor

REFLECȚII PRIVIND SUBIECȚII CARE EFECTUEAZĂ ACTIVITATEA SPECIALĂ DE INVESTIGAȚII*

Articolul este consacrat domeniului de cercetare al activității speciale de investigații și are ca obiect de studiu subiecții care efectuează acest gen de activitate. Scopul prezentului studiu constă în determinarea și analiza prin prisma literaturii de specialitate și a cadrului juridic național a problematicii cu privire la subiecții care efectuează activitatea specială de investigații. În lucrare sunt expuse și analizate diferite concepte ale subiecților care efectuează activitatea specială de investigații și sunt expuse propriile viziuni ale autorului vizavi de acest subiect de cercetare. Concluzia finală, axată pe actualele prevederi legislative ale Republicii Moldova, este că noțiunea de „subiect al activității speciale de investigații” nu se identifică cu cea de „subiect care efectuează activitatea specială de investigații” și nici cu cea de „subiect care efectuează măsuri speciale de investigații”; prima noțiune, având un conținut mai larg, le include pe ultimele. Singurul subiect care efectuează măsuri speciale de investigații este ofițerul de investigații.

Cuvinte-cheie: activitate specială de investigații, măsuri speciale de investigații, ofițer de investigații, subiecți, participanți, confident.

REFLECTIONS ON SUBJECTS CARRYING OUT THE SPECIAL INVESTIGATION ACTIVITY

This article is devoted to the research field of special investigative activity and has as its object of study the subjects who perform this kind of activity. The purpose of this study is to determine and analyze through the lens of specialized literature and the national legal framework the issue regarding the subjects that perform the special investigative activity. In the work, different concepts of the subjects that carry out the special investigative activity are exposed and analyzed, and the author's own visions regarding this research subject are exposed. The final conclusion, focused on the current legislative provisions of the Republic of Moldova, is that the notion of „subject of special investigative activity” is not identified with that of „subject carrying out special investigative activity” nor with that of „subject carrying out special investigative measures”, the first notion, having a broader content, includes the last ones. The only subject who carries out special investigative

* Lucrarea este elaborată în cadrul Proiectului de cercetare „Abordări conceptuale privind activitatea specială de investigații în condițiile statului de drept”, cifrul 22.00208.8007.07/PD I, susținut din Bugetul de stat.

measures is the investigating officer.

Keywords: special investigative activity, special investigative measures, investigative officer, subjects, participants, confidant.

Introducere. Dezvoltarea actuală a omnirii, în general, și a societății moldovenești, în special, se caracterizată prin multitudinea transformărilor fundamentale înregistrate în toate sferile activității umane. Pe lângă beneficiile oferite de noile progrese tehnico-științifice care ne modernizează substanțial viața, din păcate ne surprind și efectele negative ale acestor reforme, fiind vorba despre dezvoltarea calitativă a fenomenului criminal. Pericolul criminalizării relațiilor sociale apărute în procesul de reformare a structurilor socio-politice și a activităților economice devine deosebit de acut. Crima organizată în ultimii ani a înregistrat cote foarte periculoase pentru securitatea națională, crescând consistent nivelul de organizare și profesionalism criminal. Infracții, dispunând de fonduri semnificative, deseori recurg la coruperea funcționarilor statului, inclusiv a celor de rang înalt, construind astfel o rețea de angajați compromiși și șantajabili la toate nivelurile aparatului de stat, asigurând protecție activității criminale și creând obstacole pentru funcționarea normală a organelor de ocrotire a normelor de drept.

Printre principalii factori care contribuie la creșterea criminalității, mai ales a formelor sale organizate, este imperfecțiunea cadrului legal, mai cu seamă fiind vorba despre cel care reglementează activitatea specială de investigații. Se știe că activitatea specială de investigații este unul dintre cele mai eficiente instrumente ale statului în combaterea criminalității. Prin aplicarea mijloacelor și metodelor sale specifice, aceasta are menirea să asigure protecția vieții, sănătății, drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale cetățenilor Republicii Moldova, cetățenilor străini, apatrizilor, instituțiilor și organizațiilor contra infracțiunilor și amenințărilor care subminează existențialitatea acestor valori.

În același timp, îndeplinirea cu succes și de înaltă calitate a sarcinilor activității speciale de investigații ține de competența subiecților antrenați să desfășoare activitate specială de investigații. Or, problema subiecților activității speciale de investigații rămâne una dintre cele mai importante în domeniu, nefiind suficient de clar locul și rolul acestora în rezolvarea scopurilor și obiectivelor stabilite – avem în vedere atribuțiile lor funcționale, statutul juridic, modelele de dezvoltare și rolul acestora în procesul de îmbunătățire a activității practice.

Metodologia studiului cuprinde metodele tradiționale de cercetare: logică, gramaticală, analiză și sinteză, deducție și inducție, observație și comparație. În baza analizei materialelor pertinente (legislația națională, literatura de specialitate) sunt formulate concluziile și recomandările corespunzătoare.

Rezultate obținute și discuții. Activitatea specială de investigații prin natura sa implică o gamă foarte largă de participanți: organe ale statului prevăzute de lege, servicii specializate (operative) ale acestora, funcționarii acestora, cetățenii individuali atrași spre colaborare etc. Ca și în cazul altor genuri de activitate juridică, astfel de participanți (persoane juridice și fizice) de obicei sunt numiți generic *subiecți* ai respectivelor relații juridice.

Deși s-ar părea la prima vedere că problema subiecților activității speciale de investigații este simplă, totuși constatăm că aceasta rămâne până în prezent una din cele mai discutabile probleme ale materiei investigațiilor speciale, fapt la care s-a și atras atenția în literatura de specialitate [23, p.477; 26, p.65; 29, p.384; 33, p.49; 30, p.38].

Se știe că „subiectul” în domeniul dreptului este o persoană înzestrată, în primul rând, cu anumite competențe, acestea, la rândul lor, fiind definite în interpretarea doctrinară ca un set de

sarcini, funcții, drepturi și obligații (competențe) ale organelor de stat, funcționarilor, organizațiilor publice, organizațiilor comerciale și non-profit stabilite prin acte de reglementare juridică [38, p.422; 10, p.186]. Profesorul Vintilă Dongoroz definea competența ca fiind „sfera atribuțiilor pe care le are de îndeplinit, potrivit legii, fiecare categorie de organe în cadrul procesului penal” [4, p.43].

Explicații asemănătoare ale termenului „competență” sunt reflectate și în doctrina activității operative/speciale de investigații [39], aceasta presupunând totalitatea drepturilor și obligațiilor organelor care exercită activitate specială de investigații ce decurg din sarcinile și funcțiile respectivelor organe, determinate prin legi și reglementări departamentale relevante [18, p.281; 25]. Prin competența angajaților organelor în domeniul activității speciale de investigații se are în vedere ansamblul de drepturi și obligații individuale care le sunt acordate acestora, derivate, la rândul lor, din competența subdiviziunilor și a organelor (autorităților) speciale de investigații. Aceste drepturi și obligații în doctrină sunt considerate drepturi și obligații juridice subiective, prin intermediul cărora se influențează asupra relațiilor sociale [33, p.50].

În interpretarea doctrinară autohtonă, conceptul **subiecților** (s.n.) activității speciale de investigații se referă la participanții acestei activități (persoane fizice și/sau juridice), cărora legiuitorul le-a atribuit drepturi și obligații ce vizează activitatea specială de investigații și răspunderea derivată din exercitarea acestora, incluzând organele care exercită activitate operativă de investigații (organe investigativ-operative), funcționarii acestor organe și alte persoane abilitate prin lege cu atribuții în acest domeniu [3, p.189; 9, p.37].

Într-o interpretare puțin diferită reflectată în doctrina de specialitate rusească, subiecții activității operative/speciale de investigații formează o totalitate formată din două grupuri principale de persoane fizice și juridice, legate într-o oarecare măsură de realizarea activității

operative/speciale de investigații:

- subiecții activității operative de investigație sau participanții acesteia;
- subiecții care influențează din extern asupra activității operative de investigații [40, p.76].

Conform interpretărilor de mai sus se poate spune că o persoană poate fi recunoscută ca subiect al activității speciale de investigații indiferent dacă participă personal la efectuarea unei măsuri speciale de investigații sau nu (ca și ofițer de investigații, ca și confident [8; 11] etc.), principalul lucru, în acest caz, fiind investirea unor persoane de către legiuitor cu unele atribuții și drepturi relevante domeniului activității speciale de investigații. Astfel, conceptul de subiect al activității speciale de investigații unește conceptele atât de participanți direcți la această activitate, cât și de alte persoane care influențează natura și cursul activității speciale de investigații, în același timp, nefiind participanții săi direcți [40, p.79].

În doctrină se discută și viziunea conform căreia nu toate persoanele implicate în activitatea specială de investigații însușesc statutul de subiect al acestei activități [20; 35]. Astfel, unii cercetători tratează subiecții activității operative/speciale de investigații doar din perspectiva organelor de stat competente să practice acest gen de activitate și subdiviziunile operative ale acestora incluse nemijlocit în lista legală [37, p.153-171]. Alții analizează subiecții activității operative/speciale de investigații doar prin prisma funcționarilor și confidenților, special selectați și instruiți pentru a desfășura astfel de lucrări, precum și subdiviziunile operative ale organelor de stat cărora li s-a acordat dreptul de a desfășura activitate specială de investigații [27]. În alte surse se discută doar despre subiecții care desfășoară nemijlocit activitatea specială de investigații, la categoria acestora fiind raportate subdiviziunile specializate și angajații acestora, care fac parte din organele de stat abilitate în acest sens prin legea privind activitatea specială de investigații [22,

p.106; 24, p.106-131]. Cercetând semantica termenului „ofițer operativ”, V. F. Lugovik ajunge la concluzia că „este un subiect independent al măsurilor operative/speciale de investigații, deținând competențe care îl deosebesc de alți subiecți și participanți în activitatea operativă/specială de investigații, acționând ca inițiatorul și executorul direct al măsurilor speciale de investigații, responsabil pentru acțiunile și deciziile luate” [21, p.18].

În doctrina de specialitate belarusă se face distincție cât se poate de clară între subiecții activității operative/speciale de investigații și participanții la această activitate [16; 31; 32; 33; 34; 36]. Potrivit susținătorilor acestui concept, subiecți ai activității speciale de investigații nu pot fi numite toate persoanele care ar dispune de drepturi și obligații în acest domeniu de activitate, ci numai cele mai principale, fiind vorba despre autoritățile care desfășoară activitate specială de investigații, subdiviziunile specializate, șefii acestora, ofițerii de investigații. Celelalte persoane care participă în activitatea specială de investigații formează o grupă separată, numită generic „participanți ai activității operative/speciale de investigații”, la aceasta fiind atribuite: persoanele care ajută subiecții activității speciale de investigații (experți, specialiști, traducători, persoane care oferă sau pun la dispoziția subiecților activității speciale de investigații anumite bunuri (apartament, mașină etc.)); confidenții; informatorii anonimi; organele de urmărire penală; persoanele țintă (persoane supuse investigațiilor speciale); persoanele ale căror interese sunt apărute; persoanele verificate pentru acordarea accesului corespunzător. În susținerea acestui concept s-a spus că participanții la activitatea specială de investigații nu pot fi incluși în grupul subiecților acestei activități, deoarece, în primul rând, sunt persoane ale căror competență este legată în principal de funcții care nu sunt destinate să rezolve direct sarcinile activității speciale de investigații; în al doilea rând, activitatea acestora se desfășoară pe bază de voluntariat, cu acordul persoanelor implicate, ceea

ce nu se poate spune despre subiecții activității speciale de investigații, unde activitatea acestora se află în planul îndeplinirii atribuțiilor de serviciu ale funcționarilor; în al treilea rând, statutul juridic al participanților nu este stabil și se poate schimba în cadrul relațiilor operative de investigații [30].

Considerăm că această viziune are dreptul la existență, mai ales că un astfel de sistem format din subiecți și participanți la activitatea operativă/specială de investigații urmărește îmbunătățirea reglementării legale a activităților acestor persoane, rezolvarea problemelor de selectare a cetățenilor pentru a participa la activitatea specială de investigații, determinarea rolului fiecărui participant în implementarea respectivei activități, realizarea unei serii de studii asupra aspectelor organizatorice și tactice ale activității unui anumit subiect și participant la activitatea în cauză.

Analiza literaturii de specialitate ne permite totuși să constatăm faptul că, de cele mai multe ori, nu se face diferență între noțiunea de subiecți ai activității operative/speciale de investigații și cea de participanți la această activitate. Cercetătorii Dubonosov E.S. [19, p.147], Omelin, V.N. și Kvitko, A.V. [26, p.65], spre exemplu, consideră că între aceste două noțiuni nu există niciun fel de diferență și că acești doi termeni ar fi sinonimi, iar în cadrul conținutului termenului de subiecți (participanți), în funcție de diferite criterii de clasificare se pot distinge diferite grupe separate.

Astfel, într-o interpretare, din categoria subiecților activității speciale de investigații fac parte:

- organele care desfășoară activitate specială de investigații;
- subdiviziunile operative ale acestor organe;
- funcționarii acestor organe și subdiviziuni;
- alte organe și subdiviziuni ale organelor menționate și funcționarii acestora;
- persoanele fizice care acordă asistență organelor care desfășoară activitate operativă/

specială de investigații;

- alți subiecți [13, p.12; 14, p.16-18].

Într-o altă interpretare, la temelia căreia se află criteriul apartenenței subiecților la categoria angajaților de bază în organele care au competență să desfășoare activitate operativă/specială de investigații – sau absența unei asemenea apartenențe – sunt deosebite două categorii de subiecți:

1. funcționari ai acestor organe (salariații subdiviziunilor operative ale acestor organe și ale altor subdiviziuni (neoperative) ale aceluiași organe);

2. persoane care nu sunt salariate de aceste organe:

- specialiștii care dispun de cunoștințe științifice, tehnice și alte cunoștințe speciale;

- cetățenii individuali care oferă asistență organelor activității speciale de investigații în mod public și confidențial;

- alte persoane (ofițerul de urmărire penală, procurorul, judecătorul etc.) [17, p.16-17].

Cercetătorul T.T. Mahmutov în urma elaborării lucrării de doctorat propune următoarea clasificare a subiecților raporturilor juridice a activității operative/speciale de investigații, ale căror drepturi trebuie consacrate în Legea cu privire la activitățile operative de investigații:

- angajații subdiviziunilor operative implicați direct în pregătirea și desfășurarea măsurilor operative de investigații;

- persoanele care sunt protejate și care au declarat o încălcare sau amenințare cu lezarea drepturilor și intereselor lor legitime,

- persoanele în privința cărora sunt efectuate măsurile operative de investigații;

- persoanele (fizice, juridice) care asistă subdiviziunile specializate ale autorităților ce dispun de competență în domeniul activității speciale de investigații pentru relevarea, prevenirea și descoperirea infracțiunilor;

- alte persoane care nu au legătură cu măsurile speciale de investigații în desfășurare;

- funcționarii organelor de stat care exercită controlul și supravegherea asupra

activității speciale de investigații [25, p.8].

Profesorii autohtoni V. Cușnir și V. Moraru [3, p.190] clasifică subiecții activității operative/speciale de investigații în funcție de trei criterii:

1. conținutul drepturilor și obligațiilor ai căror titulari sunt divizați în trei categorii:

a) subiecți care **exercită** (s.n.) nemijlocit activitate operativă/specială de investigații, la această categorie fiind menționate organele investigativ-operative ale autorităților (prevăzute la acel moment în art.11 Legea nr.45/1994 [6], iar astăzi în art.6 Legea nr.59/2012 [7]) Ministerului Afacerilor Interne, Ministerului Apărării, Centrului Național Anticorupție, Serviciului de Informații și Securitate, Serviciului de Protecție și Pază de Stat, Serviciului Vamal, Serviciului Fiscal de Stat și Administrației Naționale a Penitenciarelor;

b) subiecți care **participă** (s.n.) la activitatea operativă/specială de investigații; din această categorie fac parte persoanele care acordă ajutor la realizarea sarcinilor activității speciale de investigații, fiind vorba de persoane oficiale și specialiști din diferite domenii ale științei, precum și cetățenii care colaborează benevol, în mod public sau secret, cu organele care exercită activitatea specială de investigații;

c) subiecți care **controlează** (s.n.) activitatea operativă/specială de investigații, din acest grup făcând parte Comisia securitate națională, apărare și ordine publică a Parlamentului Republicii Moldova, procurorul general, procurorii ierarhic superiori, judecătorii de instrucție, conducătorul organului ce efectuează activitatea specială de investigații (art.38-40 Legea nr.59/2012) [7].

2. Statutul juridic al persoanei (persoane juridice și fizice):

a) Subiecți – persoane juridice:

- organele (autoritățile) competente în activitatea operativă/specială de investigații;

- subdiviziunile specializate ale autorităților care efectuează activitatea specială de investigații.

b) Subiecți – persoane fizice:

- ofițerii de investigații;
- alți funcționari;
- alți participanți.

3. Volumul competenței (deplină și limitată):

a) Subiecți care realizează activitate operativă de investigații în volum deplin (competență deplină):

- Ministerul Afacerilor Interne;
- Serviciul de Informații și Securitate;
- Centrul pentru Combaterea Crimelor

Economice și a Corupției.

b) Subiecți care realizează activitate operativă de investigații în volum limitat:

- Ministerul Apărării;
- Serviciul de Protecție și Pază de Stat;
- Serviciul Vamal;
- Serviciului Fiscal de Stat
- Administrația Națională a Penitenciarelor.

În contextul opiniilor relatate este foarte dificilă aprecierea subiecților activității speciale de investigații. Încercările cercetătorilor de a identifica diferite criterii de clasificare în baza cărora sunt deosebite mai multe categorii de subiecți ai activității operative/speciale de investigații pot fi doar salutate și binevenite. Divizarea subiecților în grupuri într-adevăr oferă oportunitatea studierii lor aparte în continuare, ce ar permite înaintarea noilor propuneri de dezvoltare și perfecționare. Împărțirea subiecților în grupuri separate nu ar avea nicio relevanță în condițiile în care am admite că toți sunt la fel, adică ar avea aceleași atribuțiuni, responsabilități, drepturi și obligații. Pentru înțelegerea rolului fiecărui participant în cadrul activității speciale de investigații se caută diferite criterii de divizare și deosebire a acestora.

Din relatările expuse mai sus se observă tendința cercetătorilor de evidențiere, ca rol principal al activității speciale de investigații, a celor care efectuează acest gen de activitate, anume lor revenindu-le și atribuțiunea de îndeplinire a scopului și sarcinilor activității speciale de investigații. Atât cercetătorii care împărtășesc ideea neincluzerii participanților

la activitatea specială de investigații la conceptul subiecților acestui gen de activitate, cât și cei care pledează pentru un concept unic al subiecților ce ar include diferite grupuri separate, inclusiv cel al participanților, de fapt nu fac altceva decât să evidențieze categoria subiecților care efectuează investigații speciale. Problema care rămâne deocamdată neunanim rezolvată este pe cine urmează să includem în grupul celor care efectuează activitate specială de investigații.

Rămâne deschisă problema cu privire la atribuirea la lista subiecților care efectuează activitate specială de investigații a judecătorului de instrucție[12], a procurorului[15] și a organului de urmărire penală, ori aceste organe au și ele anumite competențe pe acest segment de activitate. Discutabilă rămâne și chestiunea cu privire la atribuirea confidențelor la categoria celor care execută însărcinări în cadrul activității speciale de investigații speciale. Lucruri similare se pot spune și în privința altor persoane (specialiști, persoanele fizice și juridice) implicate chiar la realizarea măsurilor speciale de investigații.

Se pare că singurul care poate să facă claritate în rezolvarea acestei probleme este legiuitorul, doar el fiind în măsură să stabilească competențele tuturor persoanelor implicate în activitatea specială de investigații.

Capitolul II al Legii nr.59/2012 este intitulat „Subiecții care efectuează activitate specială de investigații”, în cadrul căruia sunt stabilite competențele următoarelor structuri:

1. Autorităților – Ministerului Afacerilor Interne, Ministerului Apărării, Centrului Național Anticorupție, Serviciului de Informații și Securitate, Serviciului de Protecție și Pază de Stat, Serviciului Vamal, Serviciului Fiscal de Stat și Administrației Naționale a Penitenciarelor;

2. Subdiviziunilor specializate și conducătorilor acestora;

3. Ofițerilor de investigații;

4. Procurorului;

5. Colaboratorilor confidențiali;

6. Persoanelor fizice și juridice.

În virtutea competențelor atribuite prin lege, având în vedere prevederile Codului de procedură penală, această listă ar putea fi completată cu alți doi actori importanți, fiind vorba despre:

7. ofițerul de urmărire penală;
8. judecătorul de instrucție.

Cu toate acestea, în art.6 alin.(1) din Legea nr.59/2012 se menționează că „activitatea specială de investigații se **efectuează** (s.n.) de către ofițerii de investigații ai subdiviziunilor specializate din cadrul ori subordonate Ministerului Afacerilor Interne, Ministerului Apărării, Centrului Național Anticorupție, Serviciului de Informații și Securitate, Serviciului de Protecție și Pază de Stat, Serviciului Vamal, Serviciului Fiscal de Stat și Administrației Naționale a Penitenciarelor”, ceea ce ar însemna că ofițerul de investigații este singurul subiect care efectuează activitatea specială de investigații, iar restul doar contribuie la efectuarea acesteia, în sensul că ar avea alte competențe – nu de efectuare, ci de organizare, supraveghere, control, ajutor etc.

În acest context sunt relevante prevederile art.132² alin.(3) CPP [1], în care se specifică că „măsurile speciale de investigații se efectuează de către ofițerii de investigații ai subdiviziunilor specializate ale autorităților indicate în Legea privind activitatea specială de investigații”.

Conform prevederilor art.6 alin.(2) din Legea nr.59/2012, este interzisă efectuarea măsurilor speciale de investigații de către alte autorități decât cele indicate la alin.(1), adică doar ofițerii de investigații ai subdiviziunilor specializate ale autorităților Ministerului Afacerilor Interne, Ministerului Apărării etc. sunt în drept să efectueze activitatea specială de investigații, în general, și măsurile speciale de investigații, în particular. Totodată, în cadrul unor autorități cum ar fi Procuratura Anticorupție și Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale (PCCOCS) pot activa prin detașare ofițerii de investigații ai autorităților menționate, având competență legală [5, art.7] să efectueze măsurile speciale de investigații în cauzele penale aflate în gestiunea lor.

În interpretarea literară, verbul „a efectua” are înțelesul de a „executa, face, realiza, săvârși, îndeplini, înfăptui” [2]. S-ar părea că ofițerul de investigații nu este singurul subiect care realizează activitatea specială de investigații, pe lângă acesta ar mai fi și alții (confidentul, cetățenii atrași să participe la efectuarea măsurilor speciale de investigații, specialistul, translatorul etc.), aportul cărora, de asemenea, fiind îndreptat spre îndeplinirea misiunilor și sarcinilor activității speciale de investigații. Se pare totuși că legiuitorul a ținut să evidențieze ofițerul de investigații ca fiind figura responsabilă de succesul și insuccesul îndeplinirii sarcinilor activității speciale de investigații; or, responsabilitatea pentru îndeplinirea scopului și sarcinilor activității speciale de investigații nu este și nici nu poate fi pusă pe seama persoanelor care contribuie la îndeplinirea acestora. Ofițerul de investigații este actorul principal al activității speciale de investigații, el decide strategia, tactica efectuării măsurilor speciale de investigații, el apreciază situația operativă, la cine să apeleze după ajutor și pe cine să implice pentru a obține rezultatele scontate. Anume în acest sens ofițerului de investigații i s-a permis să atragă cetățeni spre colaborare, inclusiv confidențială și inclusiv cu plată.

Ofițerul de investigații, dacă e să ne exprimăm plastic, este responsabil de proiectul numit activitatea specială de investigații. Ceilalți subiecți implicați în cadrul acestui proiect îndeplinesc roluri adiacente, cu atribuții secundare. Procurorul, de exemplu, nu efectuează măsuri speciale de investigații, cel puțin în conformitate cu actualele prevederi ale legislației Republicii Moldova, ci supraveghează și controlează legalitatea lucrărilor efectuate de ofițerul de investigații. Chiar dacă aportul procurorului poate fi unul considerabil la realizarea activității speciale de investigații, de el depinzând, în mare parte, autorizarea și prelungirea măsurilor speciale de investigații, totuși responsabilitatea pentru îndeplinirea măsurii respective este pusă pe seama ofițerului de investigații. De la ofițerul de investigații se cer rezultate, adică informații care ulterior vor fi

verificate și valorificate, inclusiv în calitate de probe în procesul penal. Din punct de vedere procesual penal nu interesează atât de mult cum ofițerul de investigații se va descurca și va face rost de informațiile necesare, pe cine va implica la realizarea misiunii stabilite, important este ca în cadrul realizării respectivei misiuni să fie respectate drepturile persoanei supuse investigării, în caz contrar informațiile obținute nu vor putea fi apreciate ca probe.

Lucruri similare pot fi spuse și în privința judecătorului de instrucție ca subiect al activității speciale de investigații. Precum procurorul, judecătorul de instrucție nu efectuează, la propriu, măsuri speciale de investigații, ci autorizează măsurile atribuite în competența sa, le prelungește, le verifică legalitatea etc. În aceeași ordine de idei se poate spune că nici ceilalți participanți la înfăptuirea activității speciale de investigații, inclusiv la realizarea măsurilor speciale de investigații, nu fac parte din categoria subiecților care efectuează această activitate.

Rezumând cele relatate, putem spune că noțiunea de „subiect al activității speciale de investigații” nu se identifică cu cea de „subiect care efectuează activitatea specială de investigații” și nici cu cea de „subiect care efectuează măsuri speciale de investigații”, prima noțiune având un conținut mai larg, ce le include pe ultimele. Orice subiect care efectuează măsuri speciale de investigații este în același timp și subiect al activității speciale de investigații, însă nu orice subiect al activității speciale de investigații este și subiect care efectuează măsuri speciale de investigații.

Reieșind din actualele prevederi legale,

singurul subiect care efectuează măsuri speciale de investigații este ofițerul de investigații, căruia legiuitorul i-a atribuit anumite competențe (drepturi și obligații) în vederea realizării scopurilor și sarcinilor activității speciale de investigații și care se face responsabil de succesul sau insuccesul îndeplinirii acestora.

Totodată atragem atenția asupra faptului că nu toate persoanele implicate în activitatea specială de investigații au un statut juridic oficial determinat, în special fiind vorba despre persoanele care participă la realizarea măsurilor speciale de investigații prin punerea la dispoziție a anumitor bunuri materiale (mașină, apartament) subdiviziunilor specializate pentru rezolvarea sarcinilor activității speciale de investigații. În acest context, procesul de studiere și dezvoltare a statutului unor astfel de persoane (implicate în sfera activității speciale de investigații) rămâne cam iluzoriu, aspect la care s-a atras atenția și în doctrina de specialitate[33, p.50].

Definirea mai exactă a categoriilor de subiecți ai activității speciale de investigații ar trebui să aibă o importanță strategică pentru dezvoltarea ulterioară a științei și practicii activității speciale de investigații, lucru care ar face posibilă analizarea relațiilor juridice ce apar între acești subiecți, în sensul că s-ar analiza un număr de persoane fizice și juridice ca purtători de drepturi și obligații implicate în activitatea specială de investigații. În cele din urmă, ar fi posibilă eliminarea lacunelor de ordin juridic și organizatoric ce ar avea un impact negativ asupra implementării activității speciale de investigații.

Surse bibliografice

1. Codul de procedură penală al Republicii Moldova, adoptat de Parlamentul Republicii Moldova la 14.03.2003. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2003, nr.104-110. În vigoare din 12 iunie 2003, p.4-208.
2. DEX [online]. [citat 18.11.2022]. Disponibil:

<https://dexonline.ro/definitie/efectua>.

3. DIDĂC V., CĂPĂȚICI M., CUȘNIR V., MORARU V. Tactica criminalistică. Activitatea operativă de investigații. Chișinău: Elan poligraf, 2009. 344 p. ISBN 978-9975-66-093-8.
4. DONGOROZ, V., Curs de procedură penală, ed. a 2-a, București, 1942, p.101 apud TRIF

- V., Metode de supraveghere tehnică în cadrul procesului penal / Valentin Trif. - București: Editura C.H. Beck, 2019. 403 p.
5. Legea nr. 159 din 07.07.2016 cu privire la procuraturile specializate Art. 7.
 6. Legea Republicii Moldova nr. 45 din 12-04-1994 privind activitatea operativă de investigații. Monitorul oficial Nr. 5 art. 133 din 30-05-1994 (abrogată).
 7. Legea Republicii Moldova nr.59 din 29.03.2012 privind activitatea specială de investigații. Monitorul Oficial nr. 113-118/373 din 08.06.2012, p.6-12.
 8. ROMAN, D. *Delimitarea statutului juridic al investigatorului sub acoperire de cel al colaboratorului confidențial „Independența de stat a Republicii Moldova: retrospective și realități”*. Conferință științifică națională cu participare internațională (2021; Chișinău). *Independența de stat a Republicii Moldova: retrospective și realități: Materialele conferinței științifice naționale cu participare internațională, din 26 august 2021: cu genericul „30 de ani de la adoptarea Declarației de Independență a Republicii Moldova: aspecte politico-juridice și social-economice”/ coordonator: Victor Juc. - Chișinău: S. n., 2022 (ÎS FEP „Tipografia Centrală”). - 448 p.*
 9. ROMAN, Dumitru. *Activitatea specială de investigații și alte activități informative: Note de curs / Dumitru Roman; Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de Drept, Dep. Drept Procedural. - Chișinău: CEP USM, 2019. - 203 p.*
 10. SIDA, A., BERLINGHER, D. *Teoria generală a dreptului*. Ed. a 3-a, rev. - Arad: „Vasile Goldiș” University Press, 2006. 231 p. Bibliogr. ISBN 973-664-065-5.
 11. SUIAN, M. *Unele aspecte privind folosirea investigatorilor sub acoperire și a colaboratorilor*. Penalmente 2016. PENALMENTE / RELEVANT nr. 2 / 2016 // <https://www.revista.penalmente.ro/nr2-2016/folosirea-investigativilor-si-colaboratorilor>.
 12. АЗАРОВ, В.А., ИВАНОВ, В.И. *Судебный контроль как средство проверки доброкачественности результатов оперативно-розыскных мероприятий // Научный вестник Омской академии МВД России. 2010. - № 4(39). - С. 19-23.*
 13. АТМАЖИТОВ, В.М., БОБРОВ, В.Г. *О законодательном регулировании оперативно-розыскной деятельности*. Научный доклад - М.: Изд-ль Шумилова И.И., 2003. - 24 с. (Библиотека оперативника (открытый фонд). ISBN 5-89784-069-5.
 14. АТМАЖИТОВ, В.М., БОБРОВ, В.Г. *Об основных направлениях дальнейшего развития теории оперативно-розыскной деятельности органов внутренних дел // Актуальные вопросы теории и практики оперативно-розыскной деятельности: тр. Акад. упр. МВД России. М., 2000. С. 16-18.*
 15. БАБИЧЕВ, Д. А. *Прокурорский надзор в сфере оперативно-розыскной деятельности: красноречивые границы правоприменения / Д. А. Бабичев // Человек: преступление и наказание. - 2019. - Т. 27(1-4), № 1. - С. 47-51. - DOI : 10.33463/1999-9917.2019.27(1-4).1.047-051.*
 16. БАСЕЦКИЙ, И. И., РОДЕВИЧ, Л. И. *Субъекты и участники оперативно-розыскного и уголовного процессов // Проблемы правоохранительной деятельности. - 2007. - № 1. - С. 22-26.*
 17. БОБРОВ, В.Г. *Понятие оперативно-розыскного мероприятия. Основания и условия проведения оперативно розыскных мероприятий: Лекция. М., 2003. С. 16-17.*
 18. ВАГИН, О.А., ГАВРИЛОВ, Б.Я. ГОРЯИНОВ, К.К. [и др.]. *Комментарий к Федеральному закону «Об оперативно-розыскной деятельности». С приложением решений Конституционного Суда Российской Федерации и обзоров практики Европейского Суда по правам человека: отв. ред. В.С. Овчинский. — 3-е изд., доп. и перераб. — Москва: Норма: ИНФРА-М, 2018.— 576 с.*

19. ДУБОНОСОВ, Е. С. Оперативно-розыскная деятельность: учебник для вузов / Е. С. Дубоносов. — 4-е изд., перераб. и доп. — М.: Издательство Юрайт, 2014. — 442 с. ISBN 978-5-9916-2672-9.
20. КААЦ, М.Э., НАСЫРОВ, Р.Р. *Органы, осуществляющие оперативно-розыскную деятельность, как субъекты отечественного уголовного процесса* // Вестник ОГУ. 2013. №3 (152). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/organy-osuschestvlyayuschie-operativno-rozysknuyu-deyatelnost-kak-subekty-otchestvennogo-ugolovnogo-protsessa> (дата обращения: 19.11.2022).
21. ЛУГОВИК, В. Ф. *Правовой статус оперативно-розыскных мероприятий*: монография / В. Ф. Луговик, С. М. Лугович. — Москва: ИНФРА-М, 2018. — 154 с.
22. МАРКУШИН, А. Г. Оперативно-розыскная деятельность: учебник и практикум для среднего профессионального образования / А. Г. Маркушин. — 5-е изд., перераб. и доп. — Москва: Издательство Юрайт, 2019. — 342 с. ISBN 978-5-534-11487-4.
23. МАРКУШИН, А. Г. Субъекты уголовного процесса и оперативно-розыскной деятельности в раскрытии и расследовании преступлений / А. Г. Маркушин // Мир науки, культуры, образования. — 2012. — № 2(33). — С. 476-479.
24. МАРКУШИН, А. Г. *Оперативно-розыскная деятельность полиции в раскрытии и расследовании преступлений*: учеб. пособие для вузов. / А. Г. Маркушин, Н. А. Аменицкая. — Москва: Юрайт, 2019. — 323 с. ISBN 978-5-534-09644-6.
25. МАХМУТОВ Т. Т. *Соблюдение и гарантии обеспечения прав и законных интересов субъектов оперативно-розыскных правоотношений*: Автореферат дисс. на соиск. ... канд. юр. наук. Тюмень 2007. 26 с.
26. ОМЕЛИН, В. Н., КВИТКО, А. В. Субъекты проведения оперативно-розыскных мероприятий // Научный портал МВД России. 2010. №1. (9)1. — С. 65-70.
27. Оперативное внедрение: учеб.-метод. пособие / под ред. Б.Н. Блинова, О.А. Вагина, А.П. Исиченко, Ю.В. Колташева. М., 2000. С.6. apud РЕПИН, М.Е. Некоторые особенности и характеристика субъекта оперативно-розыскной деятельности [Текст: Электронный ресурс]. Минские криминалистические чтения: материалы Международной научно-практической конференции (Минск, 20 декабря 2018 г.): в 2 ч. / УО „Академия Министерства внутренних дел Республики Беларусь”. - Минск, 2018. - Ч. 2. - С. 384 – 388.
28. Оперативное внедрение: учеб.-метод. пособие / под ред. Б.Н. Блинова, О.А. Вагина, А.П. Исиченко, Ю.В. Колташева. М., 2000. С.6.
29. РЕПИН, М.Е. Некоторые особенности и характеристика субъекта оперативно-розыскной деятельности [Текст: Электронный ресурс]. Минские криминалистические чтения: материалы Международной научно-практической конференции (Минск, 20 декабря 2018 г.): в 2 ч. / УО „Академия Министерства внутренних дел Республики Беларусь”. - Минск, 2018. - Ч. 2. - С. 384 - 388 <https://elibrary.amia.by/handle/docs/2462?locale=ru>.
30. РОДЕВИЧ, В. Ч. Классификация субъектов ОРД – важная составляющая совершенствования оперативно-розыскной практики / В. Ч. Родевич, Л. И. Родевич // Вопросы криминологии, криминалистики и судебной экспертизы. — 2014. — № 1(35). — С. 38-43.
31. РОДЕВИЧ, В. Ч. Некоторые суждения о правовой основе функционирования субъектов и участников оперативно-розыскной деятельности / В. Ч. Родевич // Криминалистическое обеспечение расследования преступлений: проблемы, перспективы и инновации: Материалы Международной научно-практической конференции, посвященной 45-летию

- кафедры криминалистики юридического факультета БГУ, Минск, 12–13 октября 2017 года / Ответственный редактор В.Б. Шабанов. – Минск: Белорусский государственный университет, 2017. – С. 150-152.
32. РОДЕВИЧ, В. Ч. Развитию оперативно-розыскной деятельности – новую теоретическую основу [Текст: Электронный ресурс] / В. Ч. Родевич // I Минские криминалистические чтения: материалы Международной научно-практической конференции (Минск, 20 декабря 2018 г.): в 2 ч. / УО „Академия Министерства внутренних дел Республики Беларусь”. - Минск, 2018. - Ч. 2. - С. 389 - 393.
33. РОДЕВИЧ, В.Ч. Методологический анализ функционирования субъектов и участников оперативно-розыскной деятельности: проблемы и суждения // Академическая мысль. 2017. №1.(1). – С. 49-55.
34. РОДЕВИЧ, Л. И. *Некоторые аспекты прав и обязанностей граждан, оказывающих содействие на конфиденциальной основе органам, осуществляющим оперативно-розыскную деятельность* [Текст: Электронный ресурс] / Л. И. Родевич, Н. И. Коконов, З. В. Корж // I Минские криминалистические чтения: материалы Международной научно-практической конференции (Минск, 20 декабря 2018 г.): в 2 ч. / УО „Академия Министерства внутренних дел Республики Беларусь”. - Минск, 2018. - Ч. 2. - С. 393 - 397.
35. СИРИК, М. С. „Участник” или „субъект” уголовного судопроизводства в теории уголовного процесса и в правоприменительной практике / М. С. Сирик, С. Н. Сирик // Новое слово в науке: перспективы развития. – 2016. – № 1-2(7). – С. 376-378.
36. СТРЕЖНЕВ, В. В. *Виды содействия граждан органам, осуществляющим оперативно-розыскную деятельность* [Текст: Электронный ресурс] / В. В. Стрежнев // I Минские криминалистические чтения: материалы Международной научно-практической конференции (Минск, 20 декабря 2018 г.): в 2 ч. / УО „Академия Министерства внутренних дел Республики Беларусь”. - Минск, 2018. - Ч. 2. - С. 401 - 406.
37. Теория оперативно-розыскной деятельности: Учебник / Под ред. К.К. Горяинова, В.С. Овчинского, Г.К. Синилова. М., ИНФРА-М, 2006. 832 с. ISBN 5-16-002437-9.
38. ТИХОМИРОВА, Л. В., ТИХОМИРОВ, М. Ю. Юридическая энциклопедия; под ред. М. Ю. Тихомирова. — Москва : Изд-во Тихомирова М. Ю., 2014. С.422.
39. УТОРОВ, О.Р. *Правовые проблемы компетенции органов, осуществляющих оперативно-розыскную деятельность в части исполнения своих обязанностей* // Правопорядок: история, теория, практика. 2020. №2 (25). – С. 75-87.
40. ШУМИЛОВ, А.Ю. Курс основ оперативно-розыскной деятельности: учебник для вузов. А.Ю. Шумилов. 3-е изд., доп. и перераб. М.: Издательский дом Шумиловой И.И., 2008. - 391 с. (Библиотечка студента, курсанта и слушателя). ISBN 978-5-89784-140-0.

DESPRE AUTOR

Boris GLAVAN,

dr., conf. univ.,

Secretar Științific al Senatului

Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI,

e-mail: gba74@rambler.ru,

e-mail: boris.glavan@mai.gov.md,

ORCID ID: 0000-0002-3838-4308